
WALDORF-KUTATÓK NAPJA

ELŐADÁS ÖSSZEFOGLALÓK

Dr. Mesterházi Zsuzsa CSc
professor emeritus

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
Waldorf-pedagógiai továbbképzés tanácsadó tanára
ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola, Gyógypedagógiai Program, témavezető

A Waldorf-pedagógia gyakorlata tudományos megközelítésből

A Waldorf-pedagógia tudományos megalapozottságát mutatja be az előadás az antropológiai orientáltságú szellemtudományra is érvényes ismervek összefoglalásával: a körülhatárolható vizsgálódási terület, az elméletképzés, a saját szakterminológia definiált fogalmai, a gyakorlati alkalmazás terén kidolgozott módszerek, a működő kutató műhelyek és publikációk, valamint a tudományos fokozatszerzés témaköreinek tekintetében. – A Waldorf-pedagógia területén folyó külföldi és hazai kutatások elsősorban gyakorlati kérdéseket vizsgálnak; például gyermekmegfigyelési módszereket, viselkedés-változásokat, tantervi tartalmakat, tanítási tapasztalatokat írnak le és elemeznek; emellett egyre gyakrabban jelennek meg olyan kutatási témák, amelyek az óvodák és iskolák környezeti beágyazottsága, társadalmi elfogadottsága, a pedagógiai értékrend és minőség, a tanítók/tanárok felkészültsége kérdéseivel foglalkoznak.

A hazai Waldorf-pedagógiai kutatások olyan neveléstudományi környezetben indultak el, amelyben a széleskörű kutatómódszertani eszköztár ismerete elsajátítható. Emellett azonban szükséges és lehetséges a Waldorf-pedagógiai témafelvetésnek megfelelő vizsgáló és leíró eljárások hangsúlyos alkalmazása: folyamatok és változások vizsgálata, esetleíró és biográfiai elemzések, akció-kutatások, a pedagógiai hatások és a kapcsolati hálók komplex feltárása, a széles spektrumú képességeloszlás tanításmódszertani kérdései, a tanulás eredményességének értelmezése, a művészetek személyiséget és életminőséget befolyásoló szerepe. – Emellett felvetődnek a kutató személyiségének, felkészültségének, motiváltságának a kérdései; a tanítás és kutatás összekapcsolhatóságának problémái; az érvényességi feltételek és a bizonyítási eljárások új útjainak a keresése; az eredmények nyilvánosságra hozásának és gyakorlati alkalmazhatóságának lehetőségei.

Kulcsszavak: *tudománykritériumok, Waldorf-pedagógiai kutatási témák, kutató személyisége*

Amati Gergely Márton

Phd hallgató, ELTE PPK NDI, Pedagógiatörténet prg.

ELTE PPK óraadó

Fészek Waldorf Iskola, adminisztrátor, napközis tanító

Absztrakt

KISVÁBHEGY 21. - EGY EGYESÜLETI ISKOLA ÉLETE A POLGÁRI KORBAN A LEVÉLTÁRI DOKUMENTUMOK ALAPJÁN

Előadásomban a reform-pedagógia történetével foglalkozó kutatások újabb fejezeteként szeretném bemutatni a kissvábhegyi Waldorf iskola létrejöttének történeti hátterét, alapítójának életútját és hatását a későbbi intézményekre.

A polgári kori Magyarországon különböző testületek és magán kezdeményezések számára adatott meg a lehetőség, hogy iskolákat tartsanak fenn és pedagógiai kísérleteket vezessenek be. Így ebben az időszakban a reformpedagógia meghatározó szerepet töltött be a magyar iskoláztatásban. Több eredeti magyar reformpedagógiai kezdeményezés mellett Budán két párhuzamos évfolyammal megnyitotta kapuit egy Rudolf Steiner módszerit adaptáló iskola is.

Nagy Emilné Göllner Mária a hazai reformpedagógia egyik nagy fontosságú színterét az első magyar Waldorf iskolát hozta létre a férje Nagy Emil tulajdonában lévő magáningatlanban a Kissvábhegyi út 21. szám alatt. Ez az intézmény igen rövid ideig, mindössze 1926 és 1933 között működött a két világháború között. Az iskola 1933-ban a nagy horderejű történeti események és belső válságok miatt megszüntette tevékenységét. A szintén a ház lakóinak kitelepítéséig a Steiner által kidolgozott antropozófia iránt érdeklődők menedékhelyéül szolgált. Ugyanakkor a mára szinte teljesen feledésbe merült kezdeményezés identitást megalapozó szerepe napjaink hazai Waldorf mozgalmában mégis jelentősnek mondható.

1945 után hosszú cezúra következett be a reformpedagógiai kezdeményezések történetében. A hagyományos magyar reform pedagógia múltja és hatása szinte teljesen feledésbe merült a köztudatban, és csak a 80-as évek végén, a Solymáron megalapított Waldorf Óvoda jelentette a kortárs reformpedagógia megújulásának kezdetét.

Előadásom célja, hogy emlékiratokra alapozva bemutassa a kissvábhegyi iskolát, továbbá kérdéseket és vázaltszerű párhuzamokat vessen fel a két háború közötti és a rendszerváltást követő Waldorf intézmények hatástörténetével és értelmezésével kapcsolatban.

Kulcsszavak: *reformpedagógia, életreform, pedagógiatörténet, kulturális antropológia*

Pajorné Kugelbauer Ida PhD
ELTE Pedagógia és Pszichológiai Kar és Tanító- és Óvóképző Kar, oktató
Váci Waldorf Iskola művészettanár
ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola,
Témavezető: Hunyady Györgyné Dr. professzor emeritus

A Waldorf-iskola vizuális nevelése kutatói eredmények és mérések tükrében

Doktori kutatásom során a Waldorf-pedagógia vizuális nevelési hatásrendszerének feltárására vállalkoztam 1 - 8. osztályig. A kutatás célja a Pesthidegkúti Waldorf Iskolába járó 10 - 14 éves korú gyermekek rajzi képességeinek mérése (Clark Rajzi Képességek Teszt alkalmazásával) egy longitudinális vizsgálat során. A rajzi képességek alakulásának vizsgálata az iskolában alkalmazott vizuális pedagógiai módszerekkel összefüggésben 1 - 8. osztályig (megfigyelés, dokumentumelemzés és fotódokumentáció segítségével). A gyerekek rajzolási tevékenységhez fűződő attitűdjének feltárása (kérdőív alkalmazásával). Valamint a Pesthidegkúti Waldorf Iskola vizuális nevelésének összehasonlítása egy hagyományos általános iskola, és egy a művészeti nevelést pedagógiai programjában kiemelt célként megnevező iskola vizuális nevelésével.

Előadásomban a kutatás számos eredménye közül a Pesthidegkúti Waldorf Iskolában a 4. osztálytól a 8. osztályig a rajzi képességek és a rajzolás iránti viszonyulás alakulását foglalom össze. Továbbá a Pesthidegkúti Waldorf Iskola osztályainak és a kontroll csoportoknak az eredményeit vetem össze. Majd a kutatás során felvett CDT rajzok segítségével bemutatom, hogy a Pesthidegkúti Waldorf Iskola osztályaiban a rajzi teljesítmény kedvező alakulása milyen képességfejlesztési megoldásokkal hozható kapcsolatba. A rajzi attitűd vizsgálata során a rajzoláshoz fűződő érzések indokait is vizsgáltam, amely alapján felvetődő módszertani kérdéseket mutatom be. Majd a felvett CDT rajzok felhasználásával kitérek a rajzok címadásában lévő lehetőségekre is. Végül a kutatás további irányait ismertetem.

Kulcsszavak: *Waldorf-pedagógia, vizuális nevelés, rajzi teljesítmény, képességfejlesztés, rajzi attitűd*

Barabás Katalin
Váci Waldorf Iskola, iskolaképviselő, szaktanár

Budapesti Corvinus Egyetem, Társadalomtudományi Kar, Tanárképző Központ
Közoktatási vezető és pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzési szak
Témavezető: dr. Pfister Éva

A kooperatív tanulás a Waldorf-pedagógia szemszögéből, akciókutatási tapasztalatok

A kooperatív tanulás a pedagógiai innováció egyik közismert példája. Sokat hallunk ezekről, de vajon mennyire ismerjük, mennyire vagyunk nyitottak a tanulmányozásukra, és akarjuk-e használni a Waldorf-gyakorlatban? A kérdés megválaszolásához először megvizsgáljuk, hogy melyek az újítás lényeges elemei, mi motiválta a módszer kialakulását, illetve, hogyan kapcsolódik ez a Waldorf-pedagógia gyermekről alkotott szemléletéhez, sajátosságaihoz. Ezen témák a Waldorf-iskola küldetésének alapvető kérdéseit érintik. A szakdolgozatomban arra a kérdésre kerestem választ, hogy hogyan jelenik meg a Waldorf-iskolákban a ma egyre terjedő kooperatív tanulás szemlélete, gyakorlata, illetve mikor, miért és hogyan használjuk.

A gyakorlati kutatás keretében akciókutatást végeztem, 16 éves Waldorf-pedagógusi múlt tapasztalataira alapozva. Bemutatom, hogyan jelenik meg ez a kutatási mód egy Waldorf-tanár munkájában, milyen módon kapcsolódik össze a szellemi munka a gyakorlattal. Az akciókutatási folyamatot a Váci Waldorf Iskolában végzett óralátogatások megfigyeléseinek feldolgozása, oktatási kísérlet tervezése, elvégzése és értékelése, illetve megfigyelési szempontsor összeállítása kapcsán járom körül.

Továbbgondolásra ajánlva összegezem az eredeti feltételezéseim alakulását, a vizsgálati eredmények összefoglalását és további kérdéseket vetek fel a Waldorf-pedagógus közösség számára.

Kulcsszavak: *kooperatív tanulás, csoportmunka, akciókutatás, szociális képességek, együttműködés*

Sósné Pintye Mária
ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar,
Óbudai Waldorf Iskola gyógypedagógus, gyógyeuritmista
ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola, Gyógypedagógiai Program,
Témavezető: dr. Mesterházi Zsuzsa professzor emerita

A képzetalkotással rokon érzékelési folyamatok szerepe az írás-olvasástanulásban – egy kutatás első eredményei

A Waldorf iskolák sajátos írás-olvasástanítási rendszerének hátterében a Waldorf-pedagógia emberképe, ezen belül Rudolf Steiner ismeretelméletének tézisei, és a gyermeki fejlődés több szempontú finom megfigyelésének segítségével alkotott elméletei támasztják alá. Ezeket az antropológiai szakirodalomban és a Waldorf-kerettantervben (2013) szereplő leírásokat veti össze az előadás a megismerés tudomány szemléletében fogant nemzetközi olvasáskutatások eredményeivel. Az összevetés kereteit a szóbeliség-írásbeliség paradigma, az írott nyelv elsajátításának fejlődéselméletei, valamint saját kutatásunk empirikus eredményei adják. Ez utóbbiak az olvasási teljesítmények és őket befolyásoló nyelvi indikátorok (fonológiai tudatosság, gyors automatikus megnevezés, betű-beszédhang integráció) nagyóvodáskor és a kisiskoláskor közötti fejlődési dinamikáját a igyekeznek megragadni.

Az elemzés során a Waldorf-módszertan olyan meghatározó elemeit vesszük górcső alá, mint az egyes életkori jellemzők és szükségletek maximális figyelembe vételének gondolata, az anyanyelvi fejlesztés részterületeinek egy egységként való kezelése, a sietség nélküli tanítási folyamat, az írva olvastatás metódusa, a betűképek megalkotása, a szótagolvasás háttérbe szorítása, a folyóírás kései tanítása. A tantervi célok és módszerek ilyen fajta elemzése egyrészt újabb adatokkal szolgálhat a Waldorf-pedagógiával kapcsolatban leggyakrabban feltett kérdés (Vajon korszerű, időszerű-e ez a pedagógiai rendszer?) tudományos igényű megválaszolásához. Másrészt kutatási eredményeivel gazdagíthatja a rendszer eddig kevésbé kidolgozott pontjait, és elméleti keretekkel szolgálhat egy esetleges későbbi összehasonlító empirikus kutatás tervezéséhez.

Kulcsszavak: *írva olvastató módszer, egységes anyanyelvi nevelés, Waldorf-kerettanterv, megismerés tudomány,*

Dr. Szőke Henrik
antropozófus orvos, gyermekorvos,
Pécsi Tudományegyetem, Egészségtudományi Doktori Iskola
Témavezető:
habil. PhD Dr. Hegyi Gabriella

Az antropozófus orvoslás, mint az integratív medicina legjobb gyakorlati példája: A gyermeki felső légúti problémák konvencionális és integratív szemléletű kezelésének összehasonlító elemzése a kutatási eredmények tükrében

Jelen munka „A CAM IGÉNYE, ELFOGADHATÓSÁGA, BEÉPÍTHETŐSÉGE AZ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÓ RENDSZERBE” című doktori (PhD) kutatás keretein belül készült, melynek során az antropozófus orvoslás, mint az integratív medicina szemléletének egy ága és gyakorlatban működő példája kerül bemutatásra. A kutatás célja, hogy bizonyítsa az antropozófus orvoslás helyét az evidencián alapuló orvoslással együttműködve a gyermekgyógyászatban.

Az összehasonlító tanulmány bemutatja, hogy a gyermekkori felső légúti betegségek kezelésében milyen szemléletbeli különbségek jellemzik a konvencionális és az integratív koncepciót. Hogyan értelmezhető egyik koncepció a másik szemszögéből a gyógyító folyamat során? Hol húzódnak az egyes kezelési módok határterületei, melyek hidakat képeznek a két szemléletmód között. Milyen kritériumok mentén lehetséges a kétféle kezelés hatékonyságát és eredményességét megítélni? Mennyire hatékony, költséghatékony, "humánus" az antropozófus/integratív ellátás? Végülképpen hogyan jellemezhetjük azokat az értékeket, melyeket az integratív medicina tesz hozzá az egészségügyi ellátáshoz?

Kulcsszavak: *Antropozófus orvoslás, integratív medicina, evidencián alapuló orvoslás, felső légúti betegségek*

Liszka Andrea

Waldorf Ház Pedagógiai Szolgáltató Intézet
ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola
Témavezetők: dr. Bodonyi Edit, dr. Kopp Erika

A berlini Waldorf-óvodák külső értékelése

2013-ban új pedagógus-értékelési rendszer bevezetésére került sor Magyarországon. Ez a két komponensű értékelési rendszer – a pedagógus minősítés és a tanfelügyelet – alapvetően szummatív jellegű és így ütközik a Waldorf-pedagógia alapelveivel. Mi Waldorf-pedagógusok mind a belső, mind a külső értékelést a fejlődés hasznos eszközének tekintjük, de az is nagyon fontos számunkra, hogy ezen eszközök összeegyeztethetőek legyenek pedagógiánk alapelveivel. Ezért olyan értékelési módszereket kell keresnünk, melyek mellett, hogy megfelelnek a legújabb szakmai elvárásoknak, a Waldorf-pedagógia fejlődését is támogatják.

Berlin tartományban (Németországban) az óvodákban öt évente kötelező a Berlini Pedagógiai Program (Berliner Bildungsprogram) megvalósulásának külső értékelése – melyet a Waldorf-óvodák esetében a Confidentia¹ saját eljárásrendje alapján végez. A Confidentia értékelési eljárása, melyet a Berlin tartomány Waldorf-Óvodáinak Egyesületével közösen dolgozott ki, megfelel mind az állami elvárásoknak mind pedig a Waldorf-pedagógia szempontjainak.

Az elmúlt két évben lehetőségem adódott arra, hogy közelebbről is megismerjem ezt az értékelési eljárást, mely mellett, hogy megfelel a jogszabályi követelményeknek, azzal járul hozzá az intézmények egészséges működéséhez, hogy tudatosan dolgozik a szervezet alkotó erőivel, valamint a szervezet saját felelősségére alapozva támogatja annak fejlődését és a magas színvonalú teljesítményt. Előadásomban ezt az értékelési eljárást szeretném bemutatni azzal a céllal, hogy közös gondolkodást indítsak el a magyarországi Waldorf-intézmények külső értékelésének kérdéséről.

Kulcsszavak: *Pedagógus-értékelési rendszer, Waldorf intézmények külső értékelése, szervezeti felelősségre alapozott értékelés*

1 *Confidentia – Társaság az intézményi felelősségért* – a svájci akkreditációs testület által akkreditált részvénytársaság, azon szervezetek auditálására és minősítésére jött létre, melyek az „Utak a minőséghez” minőséggyógyászati eljárást használják.